EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 24.9.2018
SWD(2018) 417 final

KOMISSION YKSIKÖIDEN VALMISTELUASIAKIRJA

Varhaisvaroituskertomus Suomelle

Oheisasiakirja

KOMISSION KERTOMUKSEEN EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE, EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN KOMITEALLE

EU:n jätelainsäädännön täytäntöönpanosta, mukaan lukien varhaisvaroituskertomus jäsenvaltioille, jotka ovat vaarassa jäädä yhdyskuntajätteen uudelleenkäyttöön valmistelulle ja kierrätykselle asetetusta, vuoteen 2020 ulottuvasta tavoitteesta

{COM(2018) 656 final} - {SWD(2018) 413 final} - {SWD(2018) 414 final} - {SWD(2018) 415 final} - {SWD(2018) 416 final} - {SWD(2018) 418 final} - {SWD(2018) 419 final} - {SWD(2018) 420 final} - {SWD(2018) 421 final} - {SWD(2018) 422 final} - {SWD(2018) 423 final} - {SWD(2018) 424 final} - {SWD(2018) 425 final} - {SWD(2018) 426 final}

1. Johdanto

Tämä varhaisvaroituskertomus on osa komission yleistä täytäntöönpanokertomusta, ja sen tarkoituksena on auttaa niitä jäsenvaltioita, jotka ovat vaarassa jäädä yhdyskuntajätteen uudelleenkäyttöön valmistelulle ja kierrätykselle direktiivin 2008/98/EY 11 artiklan 2 kohdan a alakohdassa asetetusta tavoitteesta, joka on 50 prosenttia vuoteen 2020 mennessä. Se on jatkoa aiemmalle tuelle, jolla komissio on auttanut jäsenvaltioita noudattamaan EU:n lainsäädäntöä yhdyskuntajätehuollon alalla.[1] Sitä varten asianomaisille jäsenvaltioille on laadittu maakohtaiset etenemissuunnitelmat.[2]

Varhaisvaroituskertomuksen taustalla oleva arvio perustuu läpinäkyvään yhteistyöprosessiin, johon asianomaiset jäsenvaltiot osallistuvat, sekä yksityiskohtaiseen analyysiin niiden politiikan viimeisimmistä suuntauksista. Sitä varten on kuultu myös jätehuollosta vastaavia viranomaisia kattavasti.

Prosessin aikana yksilöidyt mahdolliset toimet perustuvat parhaisiin käytäntöihin, ja niiden tavoitteena on auttaa jäsenvaltioita täyttämään yhdyskuntajätteen uudelleenkäyttöön valmistelulle ja kierrätykselle asetettu, vuoteen 2020 ulottuva tavoite. Siksi niiden painopiste on toimenpiteissä, joita voidaan toteuttaa lyhyellä aikavälillä. Nämä toimet olisi nähtävä etenemissuunnitelmissa ja ympäristöpolitiikan täytäntöönpanon arvioinnissa[3] suositeltuja toimia täydentävinä. Etenemissuunnitelmat laadittiin osana aiempia lainsäädännön noudattamisen edistämistoimia.

2. Tärkeimmät havainnot

Suomen Eurostatille vuonna 2016 ilmoittama yhdyskuntajätteen kierrätysaste (kompostointi mukaan lukien) oli 42 prosenttia. Yhdyskuntajätteestä 55 prosenttia poltettiin ja ainoastaan 3 prosenttia sijoitettiin kaatopaikalle. Suomen nykyisen ja valmisteilla olevan jätehuoltopolitiikan analyysin perusteella näyttää siltä, että maa on vaarassa jäädä yhdyskuntajätteen uudelleenkäytön valmistelulle ja kierrätykselle asetetusta, vuoteen 2020 ulottuvasta tavoitteesta siitäkin huolimatta, että viime vuosien tulokset ovat olleet kohtalaisen hyviä.

Varhaisvaroituskertomuksen taustalla olevassa arviossa[4] päätellään, että taloudellisista ohjauskeinoista (esim. kaatopaikkavero), laajennetusta tuottajan vastuusta ja kansalaisten valistuneisuudesta huolimatta Suomen sinänsä melko hyvät tulokset ovat pysyneet pitkään samalla tasolla, joka jää kuitenkin 50 prosentin tavoitteen alle. Tämän katsotaan olevan yhteydessä toisaalta siihen, että velvoitteeseen huolehtia kuivan kierrätysmateriaalin ja biojätteen erilliskeräyksestä suhtaudutaan varsin joustavasti, ja toisaalta siihen, että viime vuosina tiuhaan tehdyt sääntelymuutokset ovat aiheuttaneet epävarmuutta ja vähentäneet

[1] http://ec.europa.eu/environment/waste/framework/support_implementation.htm
[2] Suomi ei kuulunut tuen piiriin, joten sitä varten ei ole laadittu etenemissuunnitelmaa.
[3] http://ec.europa.eu/environment/eir/country-reports/index2_en.htm
[4] Eunomia Research & Consulting *et al.* (2018), "Study to identify Member States at risk of non-compliance with the 2020 target of the Waste Framework Directive and to follow-up phase 1 and 2 of the compliance promotion exercise. The early warning report: Finland."

investointeja. Kehitystä hidastaa myös tietty tehottomuus laajennettua tuottajan vastuuta koskevien järjestelmien organisoinnissa.

Oheisessa taulukossa luetellaan mahdolliset toimet, joilla Suomea voidaan tukea jätehuollon tehostamisessa.

YLEISESITYS MAHDOLLISISTA TEHOSTAMISTOIMISTA
Kannustimet kunnille / laajennettu tuottajan vastuu
1) Kierrätystavoitteiden määrääminen kunnille kansallisen 50 prosentin tavoitteen tukemiseksi ja vastuun siirtäminen osittain takaisin kuntatasolle **a.** ottamalla kuntatasolla käyttöön kierrätys- tai jäännösjätetavoitteet sekä sakot, jos tavoitteeseen ei päästä; **b.** päivittämällä jätehuollon tietojärjestelmää tarpeen mukaan; **c.** tarkistamalla jätelakia tuottajavastuujärjestöjen ja kuntien vastuualueiden uudelleen määrittelemiseksi, jotta voidaan varmistaa, että niiden palvelut on yhdistetty tai sovitettu yhteen ja että kunnilla on valtuudet tehdä järjestelmään tarvittavat parannukset.
2) Pakollisten sopimukseen perustuvien kolmikantajärjestelyjen käyttöönotto tuottajavastuujärjestöjen, kuntien ja jätteenkeruuyritysten välillä yhteistyön edistämiseksi ja tehokkuussäästöjen aikaansaamiseksi jätepalvelujen kaikilla tasoilla pirstaloitumisen vähentämiseksi.
Taloudelliset ohjauskeinot
3) Loppukäsittelykustannusten nostaminen riittävän korkeiksi kannustimena korkealaatuisten kierrätyspalvelujen tarjoamiselle ja käytölle. Tähän tavoitteeseen voidaan päästä **a.** ottamalla käyttöön jätteenpolttovero; **b.** varmistamalla, että tuottajavastuujärjestöt maksavat yhdyskunnille kierrätysmateriaalin myynnistä kertyvistä tuloista; **c.** luomalla (jäännösjätekartoituksiin perustuva) mekanismi sen varmistamiseksi, että tuottajavastuujärjestöt maksavat lisämaksun jäännösjätteeseen sisältyvien pakkausten jätehuollosta kyseistä jätettä keräävälle kunnille; **d.** ottamalla käyttöön valtakunnalliset ”maksa siitä mitä heität pois” -järjestelmät, joiden toimintaperiaate (esim. määrän ja painon osalta) mukautetaan paikallisoloihin.
Jätteiden erilliskeräys
4) Kotitalouksista peräisin olevan kierrätysmateriaalin ja biojätteen lajitteluvelvoitteen ulottaminen koskemaan kaikkia kiinteistöjä niiden huoneistomäärästä riippumatta (ei siis minimivaatimusta); velvoitteiden yhtäläinen soveltaminen asutusalueilla sijaitseviin useita huoneistoja sisältäviin kiinteistöihin ja esikaupunki- ja maaseutualueilla sijaitseviin omakotitaloihin. Harvaan asutulla maaseudulla jonkinlaiset poikkeukset voivat tulla kyseeseen.
5) Ovelta ovelle tapahtuvan jätteenkeräyksen laajentaminen.

6) Yritysten velvoittaminen lajittelemaan elintarvikejäte, muovit, metallit ja paperi/kartonki.

7) Jätteenkeruun vähimmäispalvelutasoa koskevien valtakunnallisten vaatimusten laatiminen (esim. jätesäiliöiden tyyppi ja tilavuus, keräystiheys ja jäteautojen tyyppi) ottaen huomioon muun muassa asuntokannan tyyppi, maaseudun asukastiheys ja tyypillinen ilmasto.

Tekninen tuki kunnille

8) Valtakunnallisen järjestelmän kehittäminen teknisen tuen antamiseen kunnille erityisesti seuraavilla aloilla:

- **a.** keruupalvelujen valinta,
- **b.** keruupalvelujen tarjonta,
- **c.** keruupalvelujen hallinnointi,
- **d.** tiedotuskampanjat,

yhdessä kustannustehokkuutta ja toiminnan tehostamista koskevien hyvien ideoiden ja käytäntöjen aktiivisen jakamisen kanssa.

Tiedotus

9) Suurelle yleisölle suunnatun, sisällöltään selkeän ja johdonmukaisen valtakunnallisen tiedotusmateriaalin laatiminen paikallistasolla käytettäväksi. Kyseistä materiaalia olisi käytettävä valistuskampanjoissa, esitteissä ja jäteasemilla.

Pidemmän aikavälin strategiset toimenpiteet

10) Jätevirtojen hallintaan liittyvien vastuiden pirstaloitumisen vähentäminen, jotta koko jätehuollosta – ei vain sen osista – saadaan tehokkaampi.

11) ”Vapaamarkkinaperiaatteen” kustannus- ja tehokkuusvaikutusten analysoiminen ja periaatteesta loitontuminen, jos se todetaan kalliiksi.

12) Jätehuollon pidemmän aikavälin strategian ja vision harkitseminen sekä 10–15 vuotta kattavien muutosten toteuttaminen kerralla sen sijaan, että alan lainsäädäntöä ja käytäntöjä kehitettäisiin asia kerrallaan.